

Biologisch-dynamische boeren inspireren elkaar door middel van collegiale toetsing

Van bestraffende controle naar stimulerende certificering

Demeter, het merk voor Biologisch Dynamische landbouw, wil iets extra's bieden. Het 'biologische' deel wordt gecontroleerd en geborgd door Skal. Maar hoe borgt Stichting Demeter het deel dat boven biologisch uitstijgt? Naast een extra check door Control Union werkt de stichting aan een nieuw instrument: collegiale toetsing. Wat is collegiale toetsing en hoe werkt het?

TEKST & FOTO'S LEEN JANMAAT

Collegiale toetsing wordt in wetenschappelijke kringen ook wel peer review genoemd. Hierbij worden voorgenomen publicaties eerst ter beoordeling aan collega's voorgelegd. Op basis van kennis en kunde geven de collega's feedback op het ingezonden artikel. Bij Demeter Collegiale Toetsing gaat het niet om teksten, maar om de zichtbare resultaten van de biologisch-dynamische bedrijfsvoering. Na een uitgebreid bedrijfsbezoek geven collega-boeren hun mening en oordeel over het bedrijf en de kunde van de boer. Met de verbeterpunten gaat de boer aan de slag.

Collegiale Toetsing Hoeve Biesland

Hoeve Biesland (www.hoevebiesland.nl) is drie jaar geleden omgeschakeld naar Demeter. Volgens veehouder Jan Duijndam past zijn streven om kringlopen te sluiten he-

lemaal binnen het biologisch-dynamische gedachtegoed. Na het volgen van de Demeter omschakelcursus is de bedrijfsvoering verder aangepast. Met de antroposofische achtergronden van de bd-landbouw heeft Jan wat moeite. Hij is daarom blij dat zijn dochter Linda in het bedrijf is gekomen, zij wil juist meer weten over de achtergronden van bd-landbouw en gaat een opleiding volgen op Warmonderhof. Bijna twee jaar geleden was de eerste collegiale toetsing en afgelopen juni volgde de tweede ronde. Om 19.00 uur druppelen de collega-boeren binnen rond de bouwkeet waar de hulpboeren een eigen plek hebben gekregen. Na de koffie steekt Jan van wal en laat zien waarmee hij allemaal bezig is. Zijn plannen zijn groots en meeslepend, maar hoe gaat het met de vruchtbaarheid van de bodem en gezondheid van het vee? We lopen door het weiland en kijken naar de koeien. Er is veel veranderd in de afgelopen jaren, maar er blijft nog huiswerk te doen, vinden de collega-boeren. Met name de stal voor de melkkoeien sluit niet aan bij het gedrag en behoeften van de dieren. We staan lang stil bij de huisvesting, de koeien en vooral de fokkerij.

Vervolgens lopen we naar de groentetuin die dit jaar is aangelegd. Linda leidt ons rond en vertelt van haar plannen om met de hulpboeren groenten te telen voor de regio. Naast bezoekers aan het veehouderijbedrijf komen er inmiddels klanten op de tuin om producten te kopen. Hier en daar volgen wat adviezen van ervaren akkerbouwers, voor Linda is het tuinbouwvak nog nieuw. Over drie jaar moet de groentetak een zelfstandig functionerend onderdeel zijn binnen het gehele bedrijf.

Beeldvorming

Intussen is het tijd voor een tweede koffieronde. We laten alle informatie en indrukken wat zakken. Er volgt een groeps gesprek over de indrukken en beelden die bovenkomen bij de collega's. Alle veranderingen geven veel dynamiek en het bedrijf staat erg open naar de omgeving toe. De uitdaging is er een samenhangend geheel van te maken ofwel een 'gezonder' landbouworganisme. Vooral de gezondheid van het jongvee kan beter. De bezoekers zijn onder de indruk van de stappen die afgelopen jaren zijn gezet, vooral de komst van Linda in het bedrijf voegt iets toe is de algemene opinie. Dan komt het beoordelingsformulier op tafel.

DE ERVARINGEN VAN DE FAMILIE JANSEN

Voor Arnold en Hilde Jansen (www.druivenkwekerij.nl) is bd-landbouw en ook collegiale toetsing nog nieuw. 'In korte tijd zijn we erachter gekomen dat biologisch dynamische landbouw werkelijk wat toevoegt, al blijft het lastig het verhaal kort en krachtig aan onze klanten te vertellen. Voor ons gevoel komen we nog maar net kijken en we vinden het goed te horen wat collegatelers vinden van ons bedrijf en de manier waarop we bezig zijn. Door de bedrijfsbezoeken zijn we dit jaar anders met bemesting omgegaan, de druiven groeien dit jaar voornamelijk op compost die we wat hebben verrijkt met wormenmest. Gezien de groei van het gewas is dit voldoende, ondanks het feit dat de bodemanalyses veel hogere mestgiften adviseerden. De collegiale toetsing afgelopen maand geeft ons moed en vertrouwen dat we op de goede weg zitten. Bij controle wordt je gewezen op wat niet goed gaat, nu horen we ook wat we juist wat we wel goed oppakken en dat stimuleert.'

Beoordeling en Demetercertificering

Het formulier is eerst door Jan zelf ingevuld en naar de stichting Demeter verstuurd. We kijken of de eigen beoordeling overeenkomt met onze waarnemingen. Wat goed is, is goed. Daar staan we niet te lang bij stil. Wat ontbreekt

er nog? Wat kan beter? En wat sluit aan bij de ontwikkeling van het bedrijf? Deze vragen leveren verbeterpunten op die in het formulier op de laatste pagina worden genoteerd. Het ingevulde formulier met deze punten komt in het dossier van het bedrijf en wordt bij het certificeringsbesluit door de Demeter Licentie Commissie (DLC) meegewogen. Niets doen is geen optie, waardoor collegiale toetsing niet vrijblijvend is. De inzet is dat afspraken worden nagekomen, de Bieslandboeren kunnen aan

'Stichting Demeter wil over enkele jaren collegiale toetsing tot basis maken van de aanvullende Demetercertificering bovenop de biologische certificering door Skal.'

de slag en na een seizoen kijken we wat ervan terecht is gekomen. Rien ter Braake is coördinator certificering en nauw betrokken bij het omvormingsproces. "Deze vorm van certificering werkt minder verstarrend en sluit aan bij de ontwikkelingsfase van het bedrijf. Stichting Demeter wil over enkele jaren collegiale toetsing tot basis maken van de aanvullende Demetercertificering bovenop de biologische certificering door Skal. Dit wel in afstemming met Demeter Internationaal, want over certificering en toezicht van het Demetermerk zijn grensoverschrijdende afspraken gemaakt. De acceptatie en betrouwbaarheid van het merk blijft voorop staan," aldus Ter Braake. ■

Leen Janmaat is werkzaam bij het Louis Bolk Instituut